

İmalat PMI Ekim ayında geriledi

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), ekimde 51,2 olarak gerçekleşti. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, PMI, ekimde 51,2 ile üst üste beşinci ay 50'nin üzerinde gerçekleşirken, eylüldeki 52,5 seviyesine göre düştü. **5'te**

İSO Türkiye İmalat PMI'ı 51,2'ye düştü

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI anketinin ekim sonuçları açıklandı.

Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, manşet PMI, ekimde 51,2 ile üst üste beşinci ay 50'nin üzerinde gerçekleşirken, eylüldeki 52,5 seviyesine göre düşüş gösterdi. Sektördeki yavaşlama belirtileri özellikle üretim ve yeni siparişlere ilişkin verilerde ön plana çıktı. Her iki gösterge de yılın son çeyreğinin başlangıcında hız kaybetti. Girdi temininde yaşanan zorluklar ve döviz kurlarındaki olumsuz dalgalanmalar aktiviteyi sınırladı ve üretim hacmi son 5 ayda ilk kez azaldı.

Söz konusu gelişmeler yeni siparişlerin de ılımlı düzeyde olmakla birlikte yavaşlamasına yol açtı. Firmalar, yeni siparişleri kısıtlayan etmenler arasında özellikle elektronik parça tedarikindeki yetersizliklere işaret etti. Diğer yandan, toplam yeni siparişlerdeki görünümün aksine yeni ihracat siparişlerinde artış güçlü şekilde devam etti.

Ekimde tedarik zincirle-

rindeki gecikmeler sektör içerisinde yaygın olarak devam etti ve teslimat süreleri eylüle göre daha yüksek oranda arttı. Tedarikçilerden gelen bildirimler, malzeme temininde zorluklar yaşandığı yönündeydi. Bunun yanı sıra nakliye sıkıntıları ve mal ithalatında yaşanan sorunlar da teslimat sürelerinin artmasında rol oynadı. Arz kısıtları talep ve üretim hacimlerini sınırlamanın yanı sıra fiyat artışlarına da yol açtı. Girdi maliyetleri keskin bir şekilde arttı ve bu artış son 3 ayın en yüksek oranında kaydedildi. Türk lirasındaki değer kaybı da girdi fiyatlarındaki yükselişin temel sebeplerinden oldu. Bunun sonucunda firmalar kendi satış fiyatlarını artırdı ve enflasyon oranı Eylül 2018'den beri en yüksek seviyeye ulaştı.

Gelecekteki olası fiyat artışlarına ve ham madde arz kısıtlarına karşı güvenlik sağlama çabaları, girdi stoklarının aylık bazda üst üste üçüncü kez artmasına yol açtı. Söz konusu artışın hızı, Eylül'de kaydedilen 45 aylık rekor düzeyinin hemen altında kaydedildi.

İmalattaki maliyet artışına doğal gaz zammı eklendi

Girdi temininde yaşanan zorluklar ve döviz kurlarındaki olumsuz dalgalanmalar, üretim hacmini azalttı. Dün yapılan yüzde 48'lik doğal gaz zammı da artışlara tuz biber ekti

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO)'nın raporuna göre firmalar yeni siparişlerini yavaşlattı. Türk lirasındaki değer kaybı nedeniyle de satış fiyatları artırıldı. Nakliye sıkıntıları teslimat sürelerinin uzamasında rol oynadı. Üreticiler, "Yüzde 48 zam üretim maliyetlerini ve enflasyonu artıracaktır. Üretim ve yatırıma daha fazla destek olup **sanayimizin** rekabet gücünü korumalıyız." dedi. **5'te**

İmalatçının maliyet artışları keskinleşti

ISO PMI raporuna göre, imalat sanayisinde girdi maliyetleri keskin bir şekilde arttı ve bu artış son üç ayın en yüksek oranında kaydedildi. Girdi artışlarının temel sebebi TL'deki değer kaybı oldu. Dün yapılan yüzde 48'lik doğal gaz zammı artışlara tuz biber ekti

EKONOMİ SERVİSİ

İMALAT sanayi artan maliyetler, dolar kuru, bozulan tüketicici güveni ve tedarik sorunlarına rağmen ekimde de canlılığını korumayı başardı. **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi)** anketinin Ekim 2021 dönemi sonuçlarına göre endeks eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçüldü. Manşet PMI, ekimde 51.2 ile üst üste beşinci ay eşik değeri 50'nin üzerinde oluşsa da Eylül ayındaki 52.5 seviyesine göre geriledi. Sektördeki yaşama belirtileri özellikle üretim ve yeni siparişlere ilişkin verilerde ön plana çıktı. Her iki gösterge de yılın son çeyreğinin başlangıcında hız kaybetti. Girdi temininde yaşanan zorluklar ve döviz kurlarındaki olumsuz dalgalanmalar aktiviteyi sınırladı ve üretim hacmi son beş ayda ilk kez azaldı. Söz konusu gelişmeler yeni siparişlerin de ilimli düzeyde olmakla birlikte yaşamasına yol açtı. Firmalar yeni siparişleri kısıtlayan etmenler arasında özellikle elektronik parça tedarikindeki yetersizliklere işaret etti. Diğer yandan, toplam yeni siparişlerdeki görünümün aksine yeni ihracat siparişlerinde artış güçlü şekilde devam etti.

SATIŞ FİYATLARINI ARTIRDILAR

Ekim ayında tedarik zincirlerindeki gecikmeler sektör içerisinde yaygın olarak devam etti ve teslimat süreleri Eylül ayına kıyasla daha yüksek oranda arttı. Tedarikçilerden gelen bildirimler, malzeme temininde zorluklar yaşandığı yönündeydi. Bunun yanı sıra nakliye sıkıntılarının ve mal ithalatında yaşanan sorunların da teslimat sürelerinin artmasında rol oynadığı ifade edildi. Arz kısıtlı talep ve üretim hacimlerini sınırlamanın yanı sıra fiyat artışlarına da yol açtı. Girdi maliyetleri keskin bir şekilde arttı ve bu artış son üç ayın en yüksek oranında kaydedildi. Türk lirasındaki değer kaybı ve doğal gaz fiyatlarına karşın iç piyasaya verdiği gazın fiyatını sübvanseden BOTAŞ, dün itibarıyla **sanayi** ve doğal gazdan elektrik üreten santrallara verdiği gaza zam yaptı. Zam oranları **sanayi** için yüzde 48, çevrim santralleri için de yüzde 40 düzeyinde oldu. Diğer yandan otogaza da 2 Kasım itibarıyla 48 kuruş zam yapılacağı bildirildi. Henüz konutların kullandığı gaza zam yapılmıyorsa da çevrim santrallerine ge-

Sanayiciler zamma tepkili

İmalatta maliyetler artarken bir darbe de enerji tarafından geldi. Aylardır yükselen kur ve doğal gaz fiyatlarına karşın iç piyasaya verdiği gazın fiyatını sübvanseden BOTAŞ, dün itibarıyla **sanayi** ve doğal gazdan elektrik üreten santrallara verdiği gaza zam yaptı. Zam oranları **sanayi** için yüzde 48, çevrim santralleri için de yüzde 40 düzeyinde oldu. Diğer yandan otogaza da 2 Kasım itibarıyla 48 kuruş zam yapılacağı bildirildi. Henüz konutların kullandığı gaza zam yapılmıyorsa da çevrim santrallerine ge-

denen artış gibi olumlu bir gelişme içermesine rağmen, yılın dördüncü çeyreği firmalar için zor geçecek gibi görünüyor" dedi.

Istanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI anket verileri hakkında değerlendirmede bulunan IHS Markit Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Son PMI anketinin yeni ihracat siparişlerinde de artış görüldü. Üretim maliyetlerini ve enflasyonu arttıracaktır. Üretim ve yatırıma daha fazla destek olup **sanayimizin** rekabet gücünü korumalıyız" dedi.

denen artış gibi olumlu bir gelişme içermesine rağmen, yılın dördüncü çeyreği firmalar için zor geçecek gibi görünüyor" dedi.

İSTİHDAM ARTIRMAYA DEVAM

Istanbul Sanayi Odası Türkiye Sektörel PMI ekim verilerine göre ise, tedarik zincirlerinde yaşanan aksamalar geçen ay öne çıkan özelliklerden biri oldu. Teslimat sürelerindeki artışlar enflasyonist baskılara katkı yaptı ve üretim hacmini sınırladı. Yine de çoğu sektörde yeni ihracat siparişlerinin ve istihdamın artması gibi bazı olumlu işaretler de dikkat çekti.

Ekimde yine 10 sektörün tamamında teslimat süreleri uzadı ve gecikmeler çoğu sektörde Eylül ayına kıyasla çok daha belirgin oldu. Arz yetersizlikleri enflasyonist baskılara katkı yaparken Türk lirasındaki değer kaybı da bu etkiyi güçlendirdi. Takip edilen 10 sektörün yedisinde yurt dışından alınan yeni iş hacmi artış kaydetti. Girdi tedarikini güvenceye almaya yönelik çabaların tedarik zinciri sorunları nedeniyle sektöre uğraması, ekim ayında birçok firmayı satın alma faaliyetlerini arttırmaktan vazgeçirdi. Bunun sonucu olarak, 10 sektörün dokuzunda girdi stokları azaldı. Sektörlerin büyük bir bölümü, gözlenen yavaşlama belirtilerine rağmen ekimde istihdamı arttırmaya devam etti.

Sanayi üretimi ekim ayında da ivme kaybetti

İmalat **sanayi** satın alma yöneticileri endeksi (PMI) ekim ayında 51,2'ye gerileyerek art arda ikinci ayda da sektördeki büyümenin yavaşladığına işaret etti. Üretim ve yeni siparişler dördüncü çeyreğin ilk ayında tedarik zincirindeki aksamalar nedeniyle daralma kaydederken TL'nin değer kaybetmesi ve ham madde arzındaki sorunlar fiyatlarda keskin bir artışa neden oldu.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) için IHS Markit tarafından derlenen imalat PMI, koronavirüs

yasaklarının gevşetildiği haziran ayında daralmadan büyümeye işaret eden 50 seviyesinin üzerine çıktı. Endeks, eylülde 52.5'ye gerilemişti. Reuters'in haberine göre tedarik zinciri sorunları, üretim ve yeni siparişlerde gerilemeye yol açmanın yanı sıra girdi fiyatlarının da yükselmesine katkıda bulundu. TL'deki değer kaybından da etkilenen girdi fiyatları üç ayın en sert yükselişini kaydetti. Fabrika çıkış fiyatları Eylül 2018'den bu yana sert artışı kaydetti. **Ekonomi Servisi**

Üst üste gelen zamlar yetmezmiş gibi ufukta devasa vergi artışları var

Zam-ve vergi kâbusu

Üretici market farkı 4.5 kat

① YURTTAŞ YANACAK ② BEKLENTİ YÜZDE 30

KARAKIŞ yurttaşın canını yakacak. BOTAŞ'ın 1 Kasım itibarıyla büyük sanayi ve ticari kuruluş abonelerinin doğalgazına yaptığı yüzde 48.4, elektrik üretiminde kullanılan doğalgaza yaptığı yüzde 46.82 zam, pek çok kalemi etkileyecek. Otogaza yapılan 49 kuruş zam da bugünden itibaren geçerli olacak.

EKİM ayı enflasyon rakamlarının yarın açıklanması ile gelecek yıl vergi, harç ve cezalarda ne kadar artış olacağı da netleşecek. Oranın yüzde 30'un üzerinde olması bekleniyor. Eğer Cumhurbaşkanı yetkisini kullanmazsa vergi, ceza ve harçlarda "devasa" artışlar yaşanacak. » MUSTAFA ÇAKIR II ve 6'da

'Herkes suçlu, bunlar ak kaşık'

CHP lideri Kılıçdaroğlu, zamlara tepki göstererek "Ekimde 93 kuruş zamlanan LPG'ye 48 kuruş daha zam yolda. Doğalgaza yüzde 48 zam yapıp yükü sanayiye

yıktılar. Sanayici bunu ürünlere yansıtmaya mecbur. Sonra gel-sin marketler gibi, sanayicilere de karalamalar. Herkes suçlu, bunlar ak kaşık" dedi. » 1'de

Eğer Cumhurbaşkanı Erdoğan yetkisini kullanmazsa vergi ve cezalarda devasa artış olacak

Yüzde 30'luk yük beklentisi

MUSTAFA ÇAKIR

Ekim ayı enflasyon rakamlarının yarın açıklanması ile birlikte gelecek yıl vergi, harç ve cezalarda ne kadar artış olacağı da belli olacak. Çünkü yarınki verilerle birlikte yeniden değerlendirme oranı da netleşecek. Oranın yüzde 30'un üzerinde olması bekleniyor. Eğer cumhurbaşkanı yetkisini kullanmazsa vergi, ceza ve harçlarda "devasa" artış olacak. Ancak cumhurbaşkanının vergi ve cezalarda yeniden değerlendirme oranından daha düşük bir artış oranı belirleme yetkisi var. Erdoğan'ın bu yetkisini kullanıp kullanmayacağı önümüzdeki günlerde belli olacak.

Yeniden değerlendirme oranı, Vergi Usul Yasası'nda düzenleniyor. Oran ekim ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre, üretici fiyat endeksinde (ÜFE) meydana gelen ortalama fiyat artış oranını ifade ediyor. Bu da kasım ayında ekim ayına ilişkin enflasyon verilerinin açıklanması ile birlikte netleşiyor. Ekim ayı enflasyon verileri yarın belli olacak. Dolayısıyla yeniden değerlendirme oranı da yarın itibarıyla netleşecek. Gelecek yıl vergi, harç ve cezalara ne kadar zam geleceği görülecek. Eylülde oran yüzde 33.83 çıkmıştı. Yine yüzde 30'un üzerinde bir oran bekleniyor.

'Bu durumda yükselecek'

Birleşik Kamu-İş'e bağlı Büro-İş Sendikası Genel Başkanı Alay Hamzaçebi, ÜFE'nin ülke içinde üretilen mal ve hizmetlerin üretici fiyat hareketlerinde belirli zaman periyotlarında yaşanan değişimleri ifade ettiğini, ÜFE endeksinin, üretim maliyetlerindeki değişimi ölçtüğünü söyledi. ÜFE artınca otomatik olarak TÜFE'nin de artacağını dile getiren Hamzaçebi, bu durumda yeniden değerlendirme oranının da yükseleceğini kaydetti. ÜFE'nin vergi sistemi içerisinde pek çok vergisel rakam, tarife, zam, ceza, istisna tutarı ve benzerinin belirlenmesini de yeniden değerlendirme oranı üzerinden etkilediğine dikkat çeken Hamzaçebi, şöyle devam etti:

"Mevcut ekonomik verilere göre 2021 yılı için yeniden değerlendirme oranı yüzde 35'in üzerinde çıkacak. Bir önceki yıl yüzde 9.11 olarak belirlenen oran ile kıyaslama yapıldığında 2022 yılı ocak ayında maktu harçlar, damga vergisi, trafik para cezaları, diğer bazı cezalar, pasaport ve diğer değerli kâğıt bedelleri, emlak vergisi tutarı gibi pek çok vergisel unsur artmış olacak. Pasaport ve sürücü belgesi alacaklar, kimlik çıkaracaklar, yeni zamlardan etkilenmemek için yılbaşını beklemeden şimdiden işlemlerini yapmalılar."

Bütçe dengeleri sıkıntılı

Cumhurbaşkanının vergi ve cezalarda yeniden değerlendirme oranından daha düşük bir artış oranı uygulama yetkisi var. Erdoğan, 2019 yılında motorlu taşıtlar vergisindeki artışı, yeniden değerlendirme oranı olan yüzde 23.73 yerine, yüzde 15.9 olarak belirlemişti. Ancak cumhurbaşkanının daha düşük bir oran belirlemesi bütçe dengeleri açısından sıkıntılı. Çünkü oranın yeniden değerlendirme oranından daha düşük tutulması belli bir vergi gelirinden vazgeçilmesi anlamına geliyor. Bu da bütçe açığı üzerinde olumsuz etki yaratacak. • ANKARA

BOTAŞ, **sanayi** ve elektrik üretiminde kullanılan doğalgaza yüzde 50'ye yakın zam yaptı

Yurttaş bu kış yandı!

Konutlarda kullanılan doğalgazda artış yapılmadığı belirtilirken geçmişte olduğu gibi artan maliyetler nedeniyle bu zamların her alanda yurttaşta yansımaları kaçınılmaz olacak.

BOTAŞ, dün açıklama yaparak 1 Kasım itibarıyla büyük **sanayi** ve ticari kuruluşları abonelerinin doğalgazına yüzde 48.4, elektrik üretim amaçlı kullanılan doğalgaz tarifesine yüzde 46.82 zam yaptığını duyurdu.

MUSTAFA ÇAKIR

"Artan maliyetlerden dolayı" denilen açıklamada şu vurgu yapıldı: "Tüketicilerimizi imkânlar çerçevesinde asgari düzeyde etkileyecek şekilde bir düzenleme yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Konutlarda kullanılan doğalgaz tarifesinde kasım ayında bir değişiklik yapılmamıştır."

Ancak **sanayi** maliyetlerindeki artış yurttaşta zam olarak yansımaya. Aynı

ca bu santraller zaten artan maliyetler nedeniyle üretimde isteksiz. Elektrik üretimi için kullanılan doğalgaza zam gelince üretilen elektriğin fiyatı da artacak. MMM Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz'ın çalış-

masına göre, Ocak 2019 - Eylül 2021 arasında TÜFE'deki artış yüzde 43.4 oldu. Aynı dönemde elektrik fiyatları yüzde 70.4, doğalgaz yüzde 67.5-159 arttı. Elektrik fiyatı TÜFE'den yüzde 62, doğalgaz fiyatı yüzde 55-266 daha yüksek. Türkyılmaz'a göre BOTAŞ'ın yeni açıkladığı artış sonrası bu kesim üretim maliyetlerindeki yükseliş nedeniyle ürettikleri ürün ve elektrik fiyatlarına zam yapacak.

CHP Genel Başkan Yardımcısı Ahmet Akın da **sanayi** gaz tarifesinin bu yılın ilk altı ayında yüzde 1'er artarken, temmuzda yüzde 20, ekimde yüzde 15 ve kasımda yüzde 48 yükseldiğini, toplam artışın yüzde 115'i bulunduğunu belirtti. Santrallerin gaz tarifesindeki toplam artış da 2.5 kata ulaştı. Bu zamlar, bütün sektörlerde domino etkisi yaratarak enflasyonu daha da artıracak.

TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, "Sanayide doğalgaza yapılan zam, üretim maliyetlerini ve enflasyonu artıracaktır" dedi.

49 kuruş
Otogaza
bugünden geçerli
yapılan zam
miktarı pompaya
yansıdı.

'HERKES SUÇLU BUNLAR AK KAŞIK'

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, gaz zam kararına tepki göstererek "Yükü **sanayiye** yıktılar. Biliyorlar ki **sanayici** bunu ürünlere yansıtmaya mecbur. Sonra gelin marketlere yaptıkları gibi, **sanayicilere** de karalamalar. Herkes suçlu, bunlar ak kaşık" dedi.

İMALATTA SORUN BÜYÜYOR

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2021 dönemi sonuçları açıklandı.

Eylül ayında 52.5 puana gerileyen endeks, ekim ayında da 51.2'ye indi. Verilere göre, takip edilen 10 sektörün tamamında teslimat süreleri uzadı. Tedarikçi performansında en ciddi bozulmalar makine ve metal ürünleri, kimyasallar, plastik ve kauçuk, kara ve deniz taşıtları, elektrikli ve elektronik ürünler sektörlerinde gerçekleşti.

Arz yetersizlikleri enflasyonist baskılara katkı yaparken Türk Lirası'ndaki değer kaybı da bu etkiyi güçlendirdi. Araştırmayı yapan IHS Markit'in ekonomi direktörü Andrew Harker, "Son aylarda dikkat çektiğimiz arz kısıtları, Türk imalat sektörünü gerçekten olumsuz etkilemeye başladı. Elektronik parçalar gibi bazı önemli ürünler çoğu zaman temin edilemezken bu durum üretim ve yeni sipariş hacimlerini sınırlıyor. Dördüncü çeyrek zor geçecek gibi görünüyor" dedi.

PMI 51,2'YE GERİLEDİ

İmalatta ivme kaybı

Türkiye İmalat PMI

İmalat PMI, Ekim'de 51,2'ye inerek sektördeki ivme kaybının sürdüğüne işaret etti. **İSO Türkiye** imalat **sanayi** PMI, ekim ayında bir önceki aya göre 1,3 puan düşüşle 51,2'ye geriledi. Üst üste ikinci ayda da gerileyen endeks, **sanayide** ivmenin yavaşladığına işaret etti. Yavaşlama, özellikle üretim ve yeni siparişlere ilişkin verilerde ön plana çıktı. **/04**

EYLÜLDE 52.5 OLAN ISO TÜRKİYE İMALAT SATINALMA YÖNETİCİLERİ ENDEKSİ (PMİ) EKİMDE GERİLEDİ

Üretim yavaşladı, yeni siparişler hız kesti

ISO Türkiye PMI, ekimde 51,2 olarak gerçekleşti. Üretim yavaşladı, ihracattaki büyümeye rağmen yeni siparişler hız kesti. Hem nihai ürün fiyatları hem de girdi maliyetlerinde daha keskin artışlar kaydedildi. Üretim hacmi son 5 ayda ilk kez azalma gösterdi.

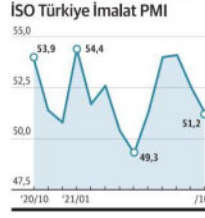
Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat PMI anketinin ekim sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, manşet PMI, ekimde 51,2 ile üst üste beşinci ay 50'nin üzerinde gerçekleşirken, eylüldeki 52,5 seviyesine göre düşüş gösterdi.

Sektördeki yavaşlama belirtileri özellikle üretim ve yeni siparişlere ilişkin verilerde

ön plana çıktı. Her iki gösterge de yılın son çeyreğinin başlangıcında hız kaybetti. Girdi temininde yaşanan zorluklar ve döviz kurlarındaki olumsuz dalgalanmalar aktiviteyi sınırladı ve üretim hacmi son 5 ayda ilk kez azaldı.

Tedarik ve teslimatlarda sıkıntılı bir süreç girildi

Söz konusu gelişmeler yeni siparişlerin de yavaşlamasına yol açtı. Firmalar, yeni si-

parişleri kısıtlayan etmenler arasında özellikle elektronik parça tedarikindeki yetersizliklere işaret etti. Diğer yandan, toplam yeni siparişlerdeki görünümün aksine yeni ihracat siparişlerinde artış

güçlü şekilde devam etti.

Ekimde tedarik zincirlerindeki gecikmeler sektör içerisinde yaygın olarak devam etti ve teslimat süreleri Eylül'e göre daha yüksek oranda arttı. Tedarikçilerden gelen bildirimler, malzeme temininde zorluklar yaşandığı yönündeydi. Bunun yanı sıra nakliye sıkıntıları ve mal ithal durumunda yaşanan sorunlar da teslimat sürelerinin artmasında rol oynadı. Arz kısıtları talep ve üretim hacimlerini sınırlamanın yanı sıra fiyat artışlarına da yol açtı.

TL'deki değer kaybı ile girdi fiyatlarında yükseliş arttı Girdi maliyetleri keskin bir

geçilde arttı ve bu artış son 3 ayın en yüksek oranında kaydedildi.

Türk Lirası'ndaki değer kaybı da girdi fiyatlarındaki yükselişin temel sebeplerinden oldu. Bunun sonucunda firmalar kendi satış fiyatlarını artırdı ve enflasyon oranı Eylül 2018'den beri en yüksek seviyeye ulaştı.

Gelecekteki olası fiyat artışlarına ve ham madde arz kısıtlarına karşı güvenlik sağlama çabaları, girdi stoklarının aylık bazda üst üste üçüncü kez artmasına yol açtı. Söz konusu artışın hızı, Eylül'de kaydedilen 45 aylık rekor düzeyinin hemen altında kaydedildi.

"4. çeyrek zor geçecek"

IHS Markit Ekonomi Direktörü Andrew Harker, son aylarda dikkat çektikleri arz kısıtlarının, Türk imalat sektörünü gerçekten olumsuz etkilemeye başladığını belirterek, elektronik parçalar gibi bazı önemli ürünlerin çoğu zaman temin edilemediğini, bu durumun üretim ve yeni sipariş hacimlerini sınırladığını anlattı. Harker, "Ürün temin edebildikleri durumlarda ise firmalar, Türk Lirası'ndaki değer kaybının güçlendirdiği enflasyonist baskılar sonucu giderek daha yüksek fiyatlar ödemek zorunda kalıyorlar. Son PMI anketinin yeni ihracat siparişlerinde devam eden artış gibi olumlu bir gelişme içermesine rağmen, yılın dördüncü çeyreği firmalar için zor geçecek gibi görünüyor" açıklamasında bulundu.

EKONOMİDE SAĞDUYU
Sadi Özdemir
sadi.ozdemir@duygu.com

İş dünyamızın iki çok önemli kuruluşunun başkanları Sayın **Rifat Hisarcıkıoğlu** ve Sayın **Erdal Bahçivan**, Merkez Bankası'nın yüzde 2 faiz indirmesini, net şekilde eleştirdi. Eleştirilerin, **'yüksek faizden çok çekmiş' sanayi** ve tüccarların temsilcilerinden **'bir faiz indirim'** sonrası gelmesi ayrıca dikkat çekiciydi. Üstelik bu eleştirilerin Merkez Bankası Başkanı Sayın **Şahap Kavcıoğlu**'nun enflasyonu düşürme umudunu **'cari açığın kapanmasına ve bunu da ihracatı artırarak yapacak sanayicilere bağladığı'** bir politika izahından hemen sonra gelmesi ayrıca ilginç. Ancak, **İstisnai Sanayi Odası (İSO)** ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (**TOBB**) Başkanlarının Merkez Bankası politikalarını, dolayısıyla ekonomi yönetimini (hedefleri bu olmasa da) Sayın Cumhurbaşkanı **Recep Tayyip Erdoğan**'ı eleştirmiş olması **'İSO ve TOBB, muhalefete mi geçiyor'** sorusunu da gündeme getirdi. Oysa hepimiz biliyoruz ki **İSO ve TOBB 'yarı kamusal örgütlerdir'** ve bu örgütlerin başkanları, siyasetin alanına girmekten, siyasilerce yanlış anlaşılabilir söz söylemekten her zaman kaçınırlar. Bu iki kurumun başkanlarından daima **'ekonomiyle ilgili rasyonel ve pozitif'** sözler duyarız. Siyaseti yerinden zıplatacak söylemler ise gönüllü üyelikle kurulan Türk **Sanayici** ve İş İnsanları Derneği (**TÜSİAD**) gibi örgütlerden gelir ki bu konuda siyasi başlıkları da olan eleştirileri yine **TÜSİAD**'dan duyduk. **TOBB**, 81 vilayet, 160 ilçede, 365 oda ve borsanın üst kuruluşu. **İSO** ise 20 bine yakın **sanayici** üyesiyle Türk **sanayisinin 'en büyük kurumsal temsilcisi'**. **TOBB** Başkanı **Hisarcıkıoğlu** sosyal medya yoluyla eleştir

Ekonomide 1990'lara dönme korkusu mu var?

tiri yaptı. **İSO Başkanı Bahçivan** ise eleştirilerini **İSO** Ekim Ayı Olağan Meclis Toplantısında dile getirdi.

Ne dediler, neyi eleştirdiler?

Başkan **Hisarcıkıoğlu**'nun mesajı, **'Merkez Bankası'nın faiz indirimi kararı sonrası hem uzun vadeli faizlerin hem de döviz kurlarının artması reel sektörümüzü tedirgin etmektedir. Temennimiz piyasadaki faizlerin ve enflasyonun düşeceği, finansal istikrarın tesis edileceği ortama en kısa sürede kavuşmaktır'** şeklindeydi. **İSO Başkanı Bahçivan**'ın eleştirilerinin en sert kısmı ise **'2021 Türkiye'sinde eski dönemlerin 'yap devasıyasyonu, artır ihracatı' zihniyetiyle yaşanan, finansal istikrardan uzaklaşarak devalüasyonlardan medet uman sanayici-ihracatçı olmak istemiyoruz'** cümlesindeydi. Çünkü bu, aynı zamanda Merkez Bankası Başkanı **Kavcıoğlu**'nun, faiz indirimindeki öz güvenini **'ihracatın hızlı artışına'** dolayısıyla **sanayicilere** dayandırmasına dayanan gibiydi.

Fiyat istikrarı ve finansal istikrar neden önemli?

İSO Başkanı Erdal Bahçivan'ın, **'Her ne kadar faizlerin düşmesini hepimiz arzuetsek de... Belirsizliği ortadan kaldır-**

madığımız, güven ve öngörülebilirliği artırmadığımız sürece düşük faizlerin olumlu etkilerinin kısa süreli olacağını, orta vadede finansal istikrar risklerinin artacağını asla unutmamalıyız' diyerek yıllardır **sanayicilerin** vurguladığı **'fiyat istikrarı ve finansal istikrar'** konusunda zamanlaması yanlış faiz indiriminin nereye yol açabileceğini anlatma çabası da dikkat çekici. **İSO Başkanı sanayicilere** adına bir başka kaygısını ise **'1980 ve 90'lardaki yüksek enflasyon ortamının izleni hâlâ hafızalarımızda taşıyoruz. Hiç unutmamalıyız! Şu an o dönemleri, büyüme performanslarıyla değil üç haneli enflasyonlar ve ardı ardına kesilmeyen krizlerle hatırlıyoruz'** diye ifade etti. Enflasyonda çift hanelerin üst seviyeleri doğru kolay aşılabilir diye dair uyarısını da şöyle yaptı: **'Enflasyon yüzde 20'ler bandına yerleştiğini, politika faizinin ise yüzde 16 seviyesine çekildiğini görüyoruz. Diğer ülkelerden farklı olarak her gün döviz kurlarının yeni rekorlar kırıldığına tanık oluyor ve küresel enflasyonist baskıyı çarpan etkisiyle çok daha fazla hissediyoruz.'**

Bütün bunlar ne anlama geliyor?

Bence her iki başkanın böyle konuşmaları 'siyasi' eleştiri olarak algılanmamalı. Çünkü Sayın **Hisarcıkıoğlu** da Sayın **Bahçivan** da oturdukları koltukların sorumluluğunu çok iyi bilir. Ülkeyi yönetenlerin, ekonomide yaptıkları doğruları açıkça desteklerler. Çok yanlış olduğunu düşündükleri konularda ise genellikle çözüm önerilerini önce icracı konumdaki siyasilerle paylaşırlar. Pekli, ne oldu da özellikle **İSO Başkanı Erdal Bahçivan** bu kadar detaylı ve sert eleştiri yapma gereği duydular? Çünkü Ak Parti iktidarları döneminde sağlanan makroekonomik istikrar sayesinde ülkenin ve **sanayicinin** tarihi kazanımlarının heba olma ihtimali çok güçlüydü. Çünkü iş insanları da diğer vatandaşlar gibi **'enflasyonuz, en azından makul enflasyonuz'** bir ortama kavuşma umudunu kaybetmek istemiyor. O yüzden de **'siyasi olmayan bir tavırla'** rasyonel ekonomik uygulamaları hatırlatan açıklamalarda bulundular.

Kıymetli kazanımlarımızdan 'asla ve asla' vazgeçmemeliyiz

Türkiye ekonomisi **'Ak Parti döneminde ulaştığı güçle'** 2009'daki küresel mali krize, Gezi Parkı eylemlerinin getirdiği risklere, 17-25 Aralık yargı ve 15 Temmuz darbe girişimlerine, ABD'nin örgütlediği 2018 finansal saldırısına ve 2019'da başlayan halen devam eden COVID-19 salgınının ağır küresel ve yerel maliyetlerine adeta meydan okudu. Merkez Bankasının, fiyat istikrarını (enflasyonu düşürmeyi) bir kenara bırakıp akil dışı faiz politikası uygulaması, kurlarda istikrar bozarsa, küresel enflasyonun da katkısıyla ülkede yıllık enflasyonu yüzde 50'lere çok hızlı ulaşabilir. O zaman finansal istikrar da bozulabilir. Bu ülkede **sanayicinin** hiç istemediği, 1971-2002 arası hüküm sürmüş **'üretmek değil, falzden**

geçinme dönemi' geri gelir. Cumhurbaşkanı **Erdoğan** in, siyasi kariyerinde haklı olarak en çok övüldüğü **'eskiyen vergiler başta olmak üzere ülkenin gelirlerinin tamamına yakını faize gidiyordu, biz enflasyonu ve faizi düşürerek bunu tersine çevirdik'** söylemi de havada kalır. Bu benim yorumum ama Sayın **Bahçivan** bu konuda da net konuşmuş: **'Ülkemizin tek haneli enflasyon patikasına geçmeyi başarması yalnızca 20 yıllık bir geçiş süreciyle mümkündür. 20 yıldır elde etmiş olduğumuz o kıymetli kazanımlardan asla ve asla vazgeçmemeliyiz. Bunun karşılığı büyüme olsa bile. Büyüme pahasına enflasyon' görüşünün ülkemizin yararına olmadığını düşünüyorum.'**

Taksim'de kültür merkezi ve câmi tamam, sentez Sinan mı?

Çok anlam yüklemek istemem ama çok sevdiğimiz İstanbul'da bir semt olan Taksim'in kimliği üzerinden on yıllardır siyaset yapıldığını da kabul etmek gerekir. 1960'lardan beri Taksim Camii'nin inşası için uğraşanlara alenen başka söz söyleyemedikleri için **'ne lüzumu var, her yerde camii var'** diyerek Taksim'e camii yapılmasına karşı çıkanlar, birkaç ay öncesine kadar Taksim'de bir ezan sesini eksik tutmaya başladılar. Sonunda camii yapıldı, açıldı ama karşı çıkanlara göre Taksim'in **'laik kimliği'** bozuldu. Genellikle Taksim'e camii yapılmasını istemeyenler, fiziki olarak tükenmiş **Atatürk Kültür**

Merkezi binasının yıkılıp yeniden inşasına da karşı çıktı ve binanın yenilenmesini 13 yıl engelledi. Gerekeç, **'yakar, yerine başka şey yaparsınız'** şeklindeki **'nefret karışımı'** bir güvensizlikti. Sonunda, **Atatürk Kültür Merkezi** de 2 milyar liralık bir harcamayla yenilendi, açıldı. Bence açılışın en önemli etkinliği **Sinan** operasıydı. Çünkü dünyanın önünde saygıyla eğildiği dâhimiz **Mimar Sinan**'ın imza attığı camileri düşününce, içinde **Süleymaniye'nin anahtarının Kanunî'ye teslim sahnesiyle ayrıca büyüleyici bir eser olan Sinan operası, tuhaf siyasi çekışmelere de pozitif cevap oldu.**

Sağlık turizmcileri ihracatçı birliği kurmak istiyor

2019'da 3 milyar dolarlık sektör cirosu ve 2 milyar dolarlık ihracat gerçekleştiren sağlık turizmi, COVID-19 salgınından olumsuz etkilendi. Sektörün, 2022 yılında kayıplarını telafi etmesi bekleniyor. Türk Sağlık Turizm Derneği (**TÜSATDER**) Başkanı **Dr. Servet Terziler**,

Türkiye'nin sadece özel sektör değil, dev şehir hastaneleri ile de küresel sağlık turizminden büyük pay alabileceğini belirtiyor ve her şeyin normalleşmesi halinde ihracatta uzun yıllar çift haneli büyüme yakalayacağını söylüyor. Başkan **Terziler** bu nedenle **'Hizmet İhracatçı Birlikleri'** arasında mutlaka **'Sağlık Hizmetleri İhracatçıları Birliği'** nin de olması gerektiğini vurguluyor. **Terziler** şöyle konuşuyor: **'Kaliteli hizmet üretmek için bu sürecin sıkı kontrol altında olması çok önemli. Bu nedenle de ihracatçı birliğimizin olması şart. Türkiye'ye sağ ekimi için gelenlerin yüzde 70'i Avrupa'dan, yüzde 30'u ise Arap ülkelerinden. Diğer sağlık hizmetleri için de Avrupa'dan ülkemize büyük ilgi var. Çünkü sağlık hizmetlerimiz çok kaliteli ve ciddi fiyat avantajı var. 2019 verilerine göre, yabancılar Türkiye'ye en çok sağ ekimi için geldi. Onu, plastik cerrahi, göz, diş ve diğer genel sağlık hizmetleri takip etti. Ciro içinde payı az olsa da çok zor ameliyatlara Türkiye'nin sağlık altyapısına güvenen yabancıların sayısı hızla artıyor.'**

İTÜ ARI Teknokent
Genel Müdürü
Prof. Dr. Attila Dikbaş

GİRİŞİM

Teknolojiye Dayalı Kalkınma Seferberliği

İTÜ Maslak kampüsündeki 10 binada yürütülen çalışmalarla beraber firmaların toplam cirosu 25 milyar TL; toplam ihracatı ise 780 milyon dolara ulaştı.

ŞULE LALELİ

İTÜ ARI TEKNOKENT; 2011 yılında İSTKA'nın güdümlü projesi olarak hayata geçen 'İTÜ Çekirdek' ile Türkiye'de yenilikçilik ve girişimcilik ekosisteminin gelişiminde önemli bir yapı taşı. İTÜ ARI Teknokent Genel Müdürü Prof. Dr. Attila Dikbaş, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi mezunu. 1987 yılında Araştırma Görevlisi olarak İTÜ'de göreve başladı. 1995'te Yapı

Bilimleri alanında doktora çalışmasını bitirdikten sonra 1995-1997 arasında Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi ve Rektör Danışmanı olarak çalıştı. Aynı üniversitede "Construction Management Research and Practice Center" isimli merkezi kurdu. 1996'da USA Stanford ve MIT'de "Project and Innovation Management" konusunda incelemeler yaptı. 1998'de

geri döndü ve İTÜ yatırım projeler kapsamında Rektör Danışmanı olarak görev aldı. 2015 yılında İstanbul Medipol Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'nin Kurucu Dekanı olarak görev yaptı. Sonrasında çalışmalarını, teknolojiye dayalı kalkınma seferberliği için proje üretmekle ülkenin gelişimine etki yapan ve global bir ekosistem seviyesine gelen İTÜ ARI Teknokent için yürütmeye başladı.

Dikbaş; teknoloji ve Ar-Ge tabanlı girişimcilerin gelişimine odaklanan ve 'global etki' yaratmaya hedeflenerek kurulan İTÜ ARI Teknokent ekosisteminde; firmalarla birlikte ülke ekonomisine katkı sunmaya ve uluslararası alanda rekabet gücünü artırmaya çalıştıklarına dikkat çekiyor. İTÜ ARI Teknokent'teki 300'den

fazla teknoloji şirketi, 8 binden fazla personel ve yılda 600'den fazla proje üreten yapıyla değer üretiyor. Kuruluşundan bu yana İTÜ Maslak kampüsündeki 10 binada yürütülen çalışmalarla beraber firmaların toplam cirosu 25 milyar TL; toplam ihracatı ise 780 milyon dolara ulaştı. Dikbaş, İTÜ ARI Teknokent'te yalnızca 2020'de 66 milyon TL'yi aşkın Ar-Ge ihracatının gerçekleştirildiğini söylüyor ve şöyle devam ediyor: "Birçok farklı sektörden ihracat yapan firmaların arasında kanserin teşhisini kolaylaştırıcı ürününü MIT'ye satan da var; maker dikeyinde teknoloji geliştirip 4-5 farklı ülkeye ihracat yapan da; yapay doku ve organ üretmekle dünyanın her kıtasında distribütörlük ağını kuran da. Üniversitelerin girişimcilik kuluçka merkezleri arasında dünyada ilk 5'te yer alan İTÜ Çekirdek Kuluçka Merkezi, Türkiye'nin ilk "scale-up" ileri aşama girişimcilik merkezi İTÜ MAGNET ve teknoloji firmalarını global pazarlara açan Innogate Uluslararası Hızlandırma Programı ile küresel bir ekosistem sunuyoruz." 2021'de de etki yaratacak farklı programlar ve iş birliklerine imza atan İTÜ ARI Teknokent, Otomotiv İhracatçıları Birliği ile gerçekleşen çalışmalar, sektörün öncü kurumlarıyla InsurTech Programı, GameTech programları, **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** ile işbirliği kapsamının genişletilmesiyle Sürdürülebilirlik Programı'nı hayata geçirdi. Dikbaş; "Sürdürülebilirlik

teması altında teknoloji geliştiren girişimleri İTÜ Çekirdek'te desteklemek; girişimciler ile sanayicilerin sektördeki sorun ve çözümlere odaklanacağı toplantılar düzenledik" diyor. Temmuz ayında ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ve İstanbul Planlama Ajansı (İPA) ile kentin sorunlarına teknolojik çözümler sunmak amacıyla Teknolojik Kentler çağrısını başlattıklarına değiniyor. Bu iş birliği ile sadece İstanbul kentine değil, girişimcilerle, diğer illere de teknolojik çözümler sunulacak.

Bu projelerin dışında, girişimcilerin yurt dışına açılmaları, küresel girişimcilerin çekim gücü olmak adına; ulusal ve uluslararası fonlarla projeler, global iş birlikleri de gerçekleşiyor. Dikbaş bu konuda ise şu bilgileri veriyor: "Geçtiğimiz aylarda seçilen 7 sağlık girişimcisi Drexel Üniversitesi ile başlatılan "Küresel Yenilikçi İş Birlikleri Programı"na dahil edildi. Ardından Drexel Üniversitesi GIP (Küresel Yenileşim İş Birlikleri) Programı ve İTÜ ARI Teknokent'in iş birliğiyle ARI GIP adı altında Türkiye'deki sağlık girişimcilerini küresel ölçekte iş birlikleri kurmak ve yatırımcılarla buluşturmak için 28 Eylül'de yeni program başlatıldı. Bu projenin bir diğer ayağı için ise Harvard ile güçlü bir iş birliğine imza atıldı." Global iş birlikleri tarafında ise MIT ile yapılan çalışmalar var. Tasarım ve medya ile modelleme teknolojilerinin desteklenerek, yenilikçi buluşların ortaya çıkması

adına İTÜ ARI Teknokent'te bir Dizayn ve Medya Laboratuvarı'nın kuruluş çalışmalarına da start verilmiş. Kıbrıs'ta ise bir Kuluçka Merkezi'nin hayata geçirilmesi konusunda paydaş olarak yer alıyor İTÜ ARI Teknokent. Kıbrıs'taki girişimcilik ekosistemini desteklemek amacıyla yer alınan bu platformdan kabul alan girişimler İTÜ Çekirdek tarafından desteklenecek. Program kapsamında seçilen girişimciler, Big Bang sahnesinde 54 milyon TL'yi aşkın ödül, nakit ve yatırımdan faydalanma şansını elde edebilecek. Harvard, MIT, Drexel Üniversitesi Global Innovation Partnership (GIP) iş birlikleriyle dünyadan girişimciler de ekosisteme dahil oluyor. "Etki Yaratan

Global Ekosistemler" mottosu ile geliştirilen proje, dünyadaki farklı yerlerdeki girişimlerin Türkiye'ye gelmesini ve Türkiye'deki girişimciliğin de gelişmesine katkı sunuyor.

İTÜ ARI TEKNOKENT, DÜNYANIN İLK BEŞİ İÇİNDE

Dünyada ilk beş kuluçka merkezi arasında gösterilen İTÜ Çekirdek Kuluçka Merkezi, fikirlerini ticarileşebilir ürün ya da hizmete dönüştürmek isteyen tüm teknoloji girişimcilerine açık. İTÜ Çekirdek kurulduğu günden bugüne 3 bin girişime ve 6 bin 500 girişimciye destek sağladı. Desteklenen girişimler 322 milyon TL yatırım aldı, toplam değerlemeleri 2.8 milyar

TL'yi, toplam ciroları ise 369 milyon TL'ye ulaştı. İTÜ Çekirdek'e yıl boyunca alınan girişimler, Big Bang Start-up Challenge etkinliğiyle farklı bir noktaya taşınıyor. Big Bang 2020'de 54 milyon TL kaynağına ulaştırıldı. Bu yıl ise etkinlik 2 Aralık'ta düzenlenecek.

Dikbaş'ın altını çizdiği bir diğer çalışma da teknoloji tabanlı ürünü hazır olan ve bu ürününü en azından bir müşteriye satabilmiş firmalara olanakların sunulduğu İTÜ MAGNET İleri Aşama Girişimcilik Merkezi. Burada firmalara, ofis alanının yanı sıra gelmesini ve Türkiye'deki çok sayıda müşteri edinme ve yatırımcıyla buluşma gibi konularda hizmet sunuluyor.

Dikbaş, gelecek dönem hedeflerini ise şu cümleyle özetliyor: "Hedefimizi; TC Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın da destekleri ve yayınladığı yeni mevzuat ile İTÜ ARI Teknokent'in edindiği tecrübe ve birikimini diğer gelişmekte olan teknoparklara aktarmak, yapılacak ekosistem ortaklıkları, uydu kuluçkalar ve küresel iş birlikleri ile ülkenin teknolojiye dayalı kalkınma seferberliğine maksimum düzeyde hizmet etmek olarak özetleyebiliriz." ■

İmalat PMI ekimde düştü

Istanbul Sanayi Odası (ISO)

Türkiye İmalat PMI (Satin Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2021 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değeri olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, manşet PMI, ekimde 51,2 ile üst üste beşinci ay eşik değeri 50,0'nin üzerinde gerçekleşmekle birlikte eylül ayındaki 52,5 seviyesine göre düşüş gösterdi.

İmalat PMI ekimde geriledi

Ekonomik büyümenin öncü verilerinden biri olarak kabul edilen İmalat PMI, ekim ayında 51.2 oldu. Eylül ayında 52,5 düzeyindeki endekste yaşanan gerilemede döviz kurlarındaki dalgalanmalar etkili oldu.

EKONOMİ SERVİSİ

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), ekimde 51,2 olarak gerçekleşti.

İSO Türkiye İmalat PMI anketinin ekim sonuçları açıklandı.

Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, manşet PMI, ekimde 51,2 ile üst üste beşinci ay 50'nin üzerinde gerçekleşirken, eylüldeki 52,5 seviyesine göre düşüş gösterdi.

Sektördeki yavaşlama belirtileri özellikle üretim ve yeni siparişlere ilişkin verilerde ön plana çıktı. Her iki gösterge de yılın son çeyreğinin başlangıcında hız kaybetti. Girdi temininde yaşanan zorluklar ve döviz kurlarındaki olumsuz dalgalanmalar aktiviteyi sınırladı ve üretim hacmi son 5 ayda ilk kez azaldı.

Söz konusu gelişmeler yeni siparişlerin de ılımlı düzeyde olmakla birlikte yavaşlamasına yol açtı. Firmalar, yeni siparişleri kısıtlayan etmenler arasında özellikle elektronik parça tedarikindeki yetersizlikle- re işaret etti.

Diğer yandan, toplam yeni siparişlerdeki görünümün aksine yeni ihracat siparişlerinde artış güçlü şekilde devam etti.

Ekimde tedarik zincirlerindeki gecikmeler sektör içerisinde yaygın olarak devam etti ve teslimat süreleri eylüle göre daha yüksek oranda arttı. Tedarik-

'4'üncü çeyrek firmalar için zor geçecek'

IHS Markit Ekonomi Direktörü Andrew Harker, son aylarda dikkat çektikleri arz kısıtlarının, Türk imalat sektörünü gerçekten olumsuz etkilemeye başladığını belirterek, elektronik parçalar gibi bazı önemli ürünlerin çoğu zaman temin edilemediğini, bu durumun üretim ve yeni sipariş hacimlerini sınırladığını anlattı. Harker, "Ürün temin edebil-

dikleri durumlarda ise firmalar, Türk lirasındaki değer kaybının güçlendirdiği enflasyonist baskılar sonucu giderek daha yüksek fiyatlar ödemek zorunda kalıyorlar. Son PMI anketinin yeni ihracat siparişlerinde devam eden artış gibi olumlu bir gelişme içermesine rağmen, yılın dördüncü çeyreği firmalar için zor geçecek gibi görünüyor." açıklamasında bulundu.

çilerden gelen bildirimler, malzeme temininde zorluklar yaşandığı yönündeydi. Bunun yanı sıra nakliye sıkıntıları ve mal ithalatında yaşanan sorunlar da teslimat sürelerinin artmasında rol oynadı. Arz kısıtları talep ve üretim hacimlerini sınırlamanın yanı sıra fiyat artışlarına da yol açtı.

Girdi maliyetleri keskin bir şekilde arttı ve bu artış son 3 ayın en yüksek oranında kaydedildi. Türk lirasındaki değer kaybı da girdi fiyatlarındaki yükselişin temel sebeplerinden oldu.

Bunun sonucunda firmalar kendi satış fiyatlarını artırdı ve enflasyon oranını Eylül 2018'den beri en yüksek seviyeye ulaştı.

Gelecekteki olası fiyat artışlarına ve ham madde arz kısıtlarına karşı güvenlik sağlama çabaları, girdi stoklarının aylık bazda üst üste üçüncü kez artmasına yol açtı. Söz konusu artışın hızı, Eylül'de kaydedilen 45 aylık rekor düzeyinin hemen altında kaydedildi.

Açıklamada yer alan bilgiye göre, **İSO Türkiye** Sektörel PMI ekim verilerinde, tedarik zincirlerinde yaşanan aksamalar öne çıkan özelliklerden oldu.

Teslimat sürelerindeki artışlar enflasyonist baskılara katkı yaptı ve üretim hacmini sınırladı.

Yine de çoğu sektörde yeni ihracat siparişlerinin ve istihdamın artması gibi bazı olumlu işaretler de

dikkat çekti. Ekimde 10 sektörün tamamında teslimat süreleri uzadı ve gecikmeler çoğu sektörde eylüle göre çok daha belirgin oldu. Tedarikçi performansında en ciddi bozulmalar makine ve metal ürünleri, kimyasallar, plastik ve kauçuk, kara ve deniz taşıtları, elektrikli ve elektronik ürünler sektörlerinde gerçekleşti.

Arz yetersizlikleri enflasyonist baskılara katkı yaparken Türk lirasındaki değer kaybı da bu etkiyi güçlendirdi.

En yüksek girdi maliyetleri enflasyonunun yaşandığı sektör, girdi fiyatlarının yıl başından bu yana en keskin artışı kaydettiği metalik olmayan mineral ürünler oldu. Satış fiyatlarında en sert artış ise ana metal **sanayi** sektöründe görüldü.

Arz tarafındaki sorunlar ekimde üretim hacmini olumsuz etkiledi ve sadece iki sektörde (giyim ve deri ürünleri ile gıda ürünleri) üretim artışı yaşandı. Üretimdeki en belirgin yavaşlamalar ise ağaç ve kağıt ürünleri ile elektrikli ve elektronik ürünlerde gerçekleşti.

Takip edilen 10 sektörün 7'sinde yurt dışından alınan yeni iş hacmi arttı, 9'unda girdi stokları azaldı.

En keskin düşüşler, elektrikli ve elektronik ürünler ile tekstil sektörlerinde gerçekleşti.

Sektörlerin büyük bir bölümü, gözlenen yavaşlama belirtilerine rağmen ekimde istihdamı artırma-ya devam etti.

TL kaybettikçe maliyetler arttı

ISO PMI endeksi, üst üste beş aydır eşik değer olan 50,0'nin üzerinde gerçekleşmesine karşın bir önceki aya göre geriledi ve 51,2 oldu. Girdi maliyetleri keskin bir şekilde arttı ve bu artış son üç ayın en yüksek oranında kaydedildi. Türk lirasındaki değer kaybı da girdi fiyatlarındaki yükselişin temel sebeplerinden biri oldu.

■ İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye

İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2021 dönemi sonuçları açıklandı. Buna göre, manşet PMI, üst üste beş aydır eşik değer olan 50,0'nin üzerinde gerçekleşmesine karşın bir önceki aya göre geriledi ve 51,2 oldu. Endeks Eylül ayında 52,5 düzeyinde bulunuyordu. Sektördeki yavaşlama belirtileri özellikle üretim ve yeni siparişlere ilişkin verilerde ön plana çıktı. Her iki gösterge de yılın son çeyreğinin başlangıcında hız kaybetti. ISO'dan yapılan açıklamaya göre, girdi temininde yaşanan zorluklar ve döviz kurlarındaki olumsuz dalgalanmalar aktiviteyi sınırladı ve üretim hacmi son beş ayda ilk kez azaldı. Söz konusu gelişmeler yeni siparişlerin de ılımlı düzeyde olmakla birlikte yavaşlamasına yol açtı. Firmalar yeni siparişleri kısıtlayan etmenler arasında özellikle elektronik parça tedarikindeki yetersizliklere işaret etti. Diğer yandan, toplam yeni siparişlerdeki görünümün aksine yeni ihracat siparişlerinde artış güçlü şekilde devam etti. Ekim ayında tedarik zincirlerindeki gecikmeler sektör içerisinde yaygın olarak devam etti ve teslimat süreleri Eylül ayına kıyasla daha yüksek oranda arttı. Girdi maliyetleri keskin bir şekilde arttı ve bu artış son üç ayın en yüksek oranında kaydedildi. Türk lirasındaki değer kaybı da girdi fiyatlarındaki yükselişin temel sebeplerinden biri oldu. Bunun

Kurdaki artan maliyetler **sanayicinin** hesaplarını değiştirdi. (FOTOĞRAF: KARAR ARŞİV)

sonucunda firmalar kendi satış fiyatlarını artırdı ve enflasyon oranı Eylül 2018'den beri en yüksek seviyeye ulaştı. Gelecekteki olası fiyat artışlarına ve ham madde arz kısıtlarına karşı güvenlik sağlama çar-

baları, girdi stoklarının aylık bazda üst üste üçüncü kez artmasına yol açtı. Söz konusu artışın hızı, Eylül'de kaydedilen 45 aylık rekor düzeyinin hemen altında kaydedildi. – **EKONOMİ SERVİSİ**

SANAYİDE ÜRETİM EYLÜLDE GERİLEDİ

ISO Türkiye İmalat PMI ekimde 51.2 oldu. Üst üste beşinci kez eşik değer olan 50'nin üzerinde gerçekleşen **ISO Türkiye** İmalat PMI, eylüldeki 52.5 seviyesine

göre geriledi. IHS Markit Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Son aylarda arz kısıtları, Türk imalat sektörünü olumsuz etkilemeye başladı" dedi.

İSO Türkiye İmalat PMI ekimde 51,2

HABER MERKEZİ - İstanbul Sanayi Odası (İSO), Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2021 dönemi sonuçlarını açıkladı. Buna göre, İSO Türkiye İmalat PMI, ekimde 51,2 ile üst üste beşinci ay eşik değer 50'nin üzerinde gerçekleşirken, eylül ayındaki 52,5 seviyesine göre düşüş gösterdi. Sektördeki yavaşlama belirtileri özellikle üretim ve yeni siparişlere ilişkin verilerde ön plana çıktı. Her iki gösterge de yılın son çeyreğinin başlangıcında hız kaybetti. İSO Türkiye Sektörel PMI ekim verilerine göre, takip edilen 10 sektörün tamamında teslimat süreleri uzadı. Tedarikçi performansında en ciddi bozulmalar makine ve metal ürünleri, kimyasallar, plastik ve kauçuk, kara ve deniz taşıtları, elektrikli ve elektronik ürünler sektörlerinde gerçekleşti. Arz yetersizlikleri enflasyonist baskılara katkı yaparken TL'deki değer kaybı da bu etkiyi güçlendirdi.

Evren Devrim Zelyut

**Fakirlik ve dolar/TL'de
dalgalar sertleşecek!**

SAYFA 10

EKONOMİ GÜNLÜĞÜ

Fakirlik ve dolar/TL'de dalgalar sertleşecek!

Evren Zelyut

evrendevrim@hotmail.com

Kıymetli hocamız Prof. Dr. Tahsin Bakırtaş diyor ki, **“Diğer yandan ultra düşük faiz politikası, düşünülen teorik çerçevenin aksine işler. Bir yandan üretimin yatırım ve ara girdi yönünden dışa bağımlılığı, düşük faiz politikasıyla ulusal paranın değer yitirmesi içerde yurtdışı ÜFE’de artış meydana getirir. Mevcut stoklar bittiğinde, düşük faiz politikası sonucu ulusal paranın değer yitirmesi ile ortaya çıkabilecek rekabet avantajı da ortadan kalkar. Bunun da ötesinde, sermaye giriş çıkışlarının serbest olduğu bir ortamda, düşük faiz nedeniyle ülkeye döviz girişi yerine döviz çıktısı hızlanır. Öyle bir noktaya gelinir ki zorunlu ithal etmek zorunda olduğunuz temel ürünleri bile ithal edecek uluslararası finansa erişimimizin durur. Bu da ekonomide bütün çarkların durmasına neden olur.”**

Hocamız bizim de aylardır işaret ettiğimiz tehlikeyi vurgulayarak şöyle devam ediyor, **“Tüm bunların sonucunda düşük faiz politikası uygulamasıyla öngörülen genişleme yerini ekonomik büyük daralmaya bırakarak, “Küçültücü Genişleme” olgusu, ultra zenginlerin de kaybedeceği bir ortama dönüşür. Bunu önlemenin tek yolu ekonomik gerçekliğe dönmektir.”**

Bakin yukarıda söylenen tehlikenin ispatı nitelikte olan makro verileri dün aldık. **Istanbul Sanayi Odası** tarafından hazırlanan, imalat **sanayimizin** ne durumda olduğunu gösteren endeks-

lerden birisi olan **ISO** PMI rakamları dün açıklandı.

Veri bize önemli mesajlar verdi. PMI rakamları kabaca büyümenin öncü göstergesidir. Rakamda eşik değer 50’dir ve altına inen değerler imalatta işlerin kötüye gittiğini, üstündeki rakamlar da işlerin iyi olduğunu gösterir.

Burada rakamın önemi şu, PMI istikrarlı bir şekilde geriliyor yani salgındaki karantina süreci sonrası açılan işler masaldaki gibi **‘Bal Kabağına’** dönmek üzere. **Sanayi** artan kur baskısı altında ivme kaybediyor. Bu ivme kaybı işsizliğin düşmemesini, gelirlerdeki daralmanın devam etmesini beraberinde getirecek.

Kurun yarattığı diğer tahribatı güven endekslerinde de izliyoruz. TÜİK rakamlarına güvenimiz kaybolduğundan **‘Ehven-i Şer’** kötüler içinde en iyisi olan Bloomberg HT Tüketici Güven Endeksi’ne bakıyoruz. Bu endeksin de 48,84 değeriyle tarihi olarak en düşük seviyeye gerilediğini görüyoruz. Tüketicinin ekonomiye güveninin düşmesinin iki sonucu olacaktır.

Birincisi, AKP’de oy kaybının şiddetleneceği, %25 bandının aşağıya doğru kırılmasının gündeme geleceği. İkincisi, halkın dolara olan talebinin güvenli liman arayışı ile artacağıdır.

Fakirlik ve kurdaki dalgaların sertleştiğinin sinyallerini yukarıda gördük. Ancak en önemli sinyal yarın TÜİK tarafından açıklanacak. Eylül ayında %19.58 olan enflasyonun %20’yi aşması bekleniyor. Dün gelen İstanbul Ticaret Odası’nın **(İTO)** verilerine göre Ekim’de perakende fiyatlar İstanbul’da

yıllık %20,76 arttı. Eğer TÜİK rakamları değıştirmesse enflasyon ile faiz arasındaki makas yarın biraz daha artacak.

Faizin üzerinde yükselen enflasyon nedeni ile vatandaşın dolara kaçış hızı artacak. Dolar/TL talep nedeni ile yükseldikçe, bu durum dış girdiyi bağlı **sanayiye** pahalı ürünler üretmesi nedeni ile vuracak. Ürünler daha zor satılacak, **sanayinin** çarkları yavaşlayacak.

Enflasyondaki yükselişi tutmak neredeyse imkansız. Sürekli AKP yönetiminin tarım ve **sanayide** yaptığı hatalar ile dışa bağlı sistem durduğu yerde enflasyon üretiyor diyoruz. AKP’nin bölüşümde büyük bir açgözlülükle önceliği kendine bağlı iş insanlarına ve yandaşlara vermesi, vatandaşın gelirini bitirdi. Ekonomide çarkları çevirecek toplam talep düştü. İnanmayan büyüme rakamlarına baksın, gelirin kişi başına nasıl eridiğini görsün. Şimdi bunun üstüne bir de enerji ve emtia fiyat artışları binince vatandaşın beli iyice bükülecek. Dün doğal gaza gelen zamlarla sarsıldık. Ama AKP kurnazlıkla doğalgaz dışında da artıyor diyor, o zaman sormazlar mı, sen o doğalgaz faturası artsa bile ödeyecek gücü vatandaşın neden veremedin? Maddi gücü neden yandaşlarına aktırdın?

Bir kurnazlık da şu, sadece **sanayi** zam gördü deniliyor ancak **sanayiye** yapılan %48,4 doğalgaz zammı iğneden ipliğe karşımıza yeni fiyat artışları getirmeyecek mi? Sonra konuta zam yapmadık diye konuş dur neye yarar?

Sözün özü, fakirlik ve kurda daha sert dalgalara hazır olmak gerekiyor.

İmalat sanayinde üretim geriledi

EKONOMİK büyümenin öncü verilerinden biri olarak kabul edilen İmalat PMI, ekim ayında 51,2 düzeyinde gerçekleşti. Eylül ayında 52,5 düzeyindeki endekste yaşanan gerilemede döviz kurlarındaki dalgalanmalar etkili oldu. İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2021 dönemi sonuçları açıklandı. Buna göre, manşet PMI, üst üste beş aydır eşik değeri olan 50,0'nin üzerinde gerçekleşmesine karşın bir önceki aya göre geriledi ve 51,2 oldu. Endeks eylül ayında 52,5 düzeyinde bulunuyordu. Sektördeki yavaşlama belirtile-

ri özellikle üretim ve yeni siparişlere ilişkin verilerde ön plana çıktı. Her iki gösterge de yılın son çeyreğinin başlangıcında hız kaybetti. İSO'dan yapılan açıklamaya göre, girdi temininde yaşanan zorluklar ve döviz kurlarındaki olumsuz dalgalanmalar aktiviteyi sınırladı ve üretim hacmi son beş ayda ilk kez azaldı. Söz konusu gelişmeler yeni siparişlerin de ılımlı düzeyde olmakla birlikte yavaşlamasına yol açtı. Firmalar yeni siparişleri kısıtlayan etmenler arasında özellikle elektronik parça tedarikindeki yetersizliklere işaret etti.

Sanayide işler iyi değil

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI, Ekim'de 51.2 ile üst üste beşinci ay eşik değer 50.0'nin üzerinde gerçekleşti ancak Eylül ayındaki 52.5 seviyesine göre düşüş gösterdi. Ham madde ve nakliyede ciddi sorun yaşayan sanayi sektörü, girdi maliyetlerindeki artıştan da olumsuz etkileniyor. ● **4'TE**

Sanayide işler ters gidiyor

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI, Ekim'de 51.2 ile üst üste beşinci ay eşik değer 50.0'nin üzerinde gerçekleşti ancak Eylül ayındaki 52.5 seviyesine göre düşüş gösterdi. Ham madde ve nakliyede ciddi sorun yaşayan **sanayi** sektörü, girdi maliyetlerindeki artıştan da olumsuz etkileniyor

M. YASİN ERKOL / DETAY HABER

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Ekim 2021 dönemi sonuçları açıklandı. Eşik değer olan 50.0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, manşet PMI, Ekim'de 51.2 ile üst üste beşinci ay eşik değer 50.0'nin üzerinde gerçekleşmekle birlikte Eylül ayındaki 52.5 seviyesine göre düşüş gösterdi.

Sanayi hız kesti!

Sektördeki yavaşlama belirtileri özellikle üretim ve yeni siparişlere ilişkin verilerde ön plana çıktı. Her iki gösterge de yılın son çeyreğinin başlangıcında hız kaybetti. Girdi temininde yaşanan zorluklar ve döviz kurlarındaki olumsuz dalgalanmalar aktiviteyi sınırladı ve üretim hacmi son 5 ayda ilk kez azaldı. Söz konusu gelişmeler yeni siparişlerin de ilımlı düzeyde olmakla birlikte yavaşlamasına yol açtı. Firmalar yeni siparişleri kısıtlayan etmenler arasında özellikle elektronik parça tedarikindeki yetersizliklere işaret etti. Diğer

yandan, toplam yeni siparişlerdeki görünümün aksine yeni ihracat siparişlerinde artış güçlü şekilde devam etti. Ekim ayında tedarik zincirlerindeki gecikmeler sektör içerisinde yaygın olarak devam etti ve teslimat süreleri Eylül ayına kıyasla daha yüksek oranda arttı.

Hem malzemede, hem de nakliyede sorun var!

Tedarikçilerden gelen bildirimler, malzeme temininde zorluklar yaşandığı yönündeydi. Bunun yanı sıra nakliye sıkıntılarının ve mal ithalatında yaşanan sorunların da teslimat sürelerinin artmasında rol oynadığı ifade edildi. Arz kı-

sıtları talep ve üretim hacimlerini sınırlamanın yanı sıra fiyat artışlarına da yol açtı.

Girdi maliyetleri yükseliyor

Girdi maliyetleri keskin bir şekilde arttı ve bu artış son 3 ayın en yüksek oranında kaydedildi. Türk lirasındaki değer kaybı da girdi fiyatlarındaki yükselişin temel sebeplerinden biri oldu. Bunun sonucunda firmalar kendi satış fiyatlarını artırdı ve enflasyon oranı Eylül 2018'den beri en yüksek seviyeye ulaştı. Gelecekteki olası fiyat artışlarına ve ham madde arz kısıtlarına karşı güvenlik sağlama çabaları, girdi stoklarının aylık bazda üst üste üçüncü kez

Teslimat süreleri uzadı

İstanbul Sanayi Odası Türkiye Sektörel PMI Ekim verilerine göre, tedarik zincirlerinde yaşanan aksamalar geçen ay öne çıkan özelliklerden biri oldu. Teslimat sürelerindeki artışlar enflasyonist baskılara katkı yaptı ve üretim hacmini sınırladı. Yine de çoğu sektörde yeni ihracat siparişlerinin ve istihdamın artması gibi bazı olumlu işaretler de dikkat çekti. Ekim'de yine 10 sektörün tamamında teslimat süreleri uzadı ve gecikmeler çoğu sektörde Eylül ayına kıyasla çok daha belirgin oldu. Tedarikçi performansında en ciddi bozulmalar makine ve metal ürünleri, kimyasallar, plastik ve kauçuk, kara ve deniz taşıtları, elektrikli ve elektronik ürünler sektörlerinde gerçekleşti. **Sanayici** geçen ay müşterilerine fiyat vermekte zorlandı.

artmasına yol açtı. Söz konusu artışın hızı, Eylül'de kaydedilen 45 aylık rekor düzeyinin hemen altında kaydedildi.

Elektronik parçalar sanayinin hızını kesti

▶ **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye** İmalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), ekimde 51,2 olarak gerçekleşti. PMI, beşinci ay 50'nin üzerinde gerçekleşti. IHS Markit Ekonomi Direktörü Andrew Harker, i arz kısıtlarının, Türk imalat sektörünü olumsuz etkilemeye başladığını belirterek, elektronik parçaların üretim ve sipariş hacimlerini sınırladığını belirtti.